

Το νόημα του Πολυτεχνείου

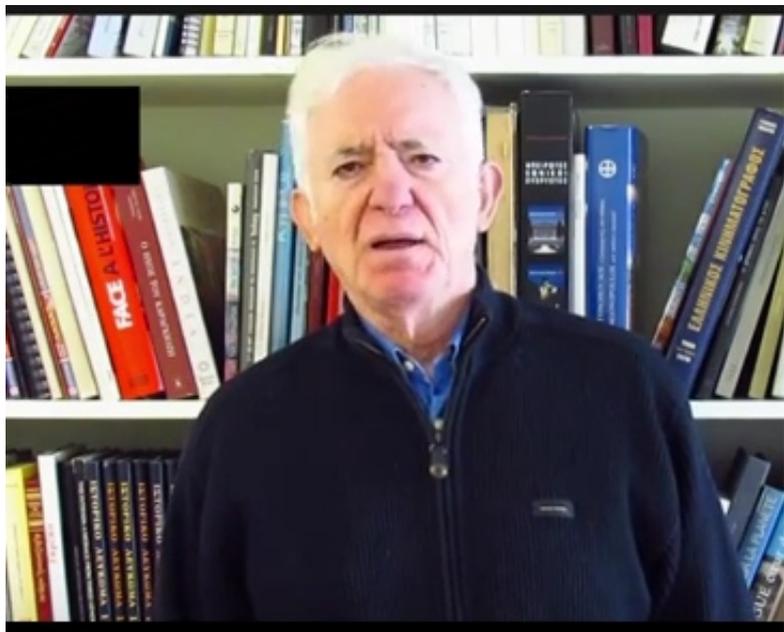
του **Γιώργου Καραμπελιά** από το Άρδην τ. 17 που κυκλοφόρησε τον Ιανουάριο του 1998

Ένα ερώτημα που μου έχουν θέσει συχνά πολλοί ξένοι φίλοι –ιδιαίτερα στην πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο– είναι το γιατί οι Έλληνες εξακολουθούν να αποδίδουν τόσο μεγάλη σημασία στην επέτειο του Πολυτεχνείου και επικεντρώνουν, ή τουλάχιστον επικέντρωναν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, γύρω από αυτή την επέτειο τη διάθεσή τους για κινητοποίηση και αντιπαράθεση με την κυβέρνηση.

Και το ερώτημά τους έμοιαζε σχετικά εύλογο: γιατί δεν συμβαίνει το ίδιο σε άλλες χώρες. Γιατί δεν συμβαίνει το ίδιο π.χ. στη Γαλλία με την 3η του Μάη, την «επέτειο» της έναρξης της φοιτητικής εξέγερσης στη Γαλλία το 1968; Ή ακόμα και με την επέτειο της απελευθέρωσης από τους Γερμανούς στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες;

Ποιο είναι το νόημα και η ιδιαιτερότητα αυτής της επετείου που είναι ταυτόχρονα μια ημιεπίσημη εθνική γιορτή και ένα έναυσμα κινητοποιήσεων και διεκδικήσεων; Γιατί στο Πολυτεχνείο του 1974 και του 1975 έγινε η επίθεση ενάντια στην Αμερικανική Πρεσβεία; Γιατί στο Πολυτεχνείο του 1976 οι απεργοί εργάτες της ΜΕΛ κατέβηκαν από τη Θεσσαλονίκη για να μεταφέρουν τον αγώνα τους στο επίκεντρο του εθνικού ενδιαφέροντος;

Γιώργος Καραμελετιάς

Γιατί, το 1980, η αντίθεση του λαού με την τότε κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα επικεντρωθεί στο Πολυτεχνείο και θα καταλήξει στον θάνατο δύο διαδηλωτών, του Κουμή και της Κανελλοπούλου; Γιατί, το 1985, γύρω από το Πολυτεχνείο θα εκφραστεί η αντίθεση με την περιοριστική πολιτική λιτότητας επί υπουργίας Σημίτη και θα επιφέρει τον θάνατο του νεαρού μαθητή Καλτεζά;

Η Ολοκλήρωση του Δημοκρατικού Κινήματος

Ας επιχειρήσουμε να διευκρινίσουμε αυτό το “αίνιγμα”. Το Πολυτεχνείο του 1973 αποτελούσε στην κύρια έκφρασή του την ανώτερη αντιδικτατορική εκδήλωση του ελληνικού λαού. Αυτή η πλευρά του, η αντιδικτατορική, με τον ένα ή άλλο τρόπο, «δικαιώθηκε».

Η Ελλάδα, για πρώτη φορά στη νεώτερη ιστορία της, μεταβλήθηκε σε μια κοινοβουλευτική δημοκρατία. Όμως αυτή η «δικαίωση» δεν ολοκληρώθηκε απλώς με την πτώση της δικτατορίας.

Το κίνημα του Νοέμβρη του 1973 πνίγηκε στο αίμα από τη στρατιωτική δικτατορία και η πτώση της, τον Ιούλιο του 1974, υπήρξε συνέπεια της τουρκικής εισβολής και της ήττας του ελληνισμού στην Κύπρο. Παρ' όλο λοιπόν που η στρατιωτική δικτατορία κατέρρευσε, το κίνημα του Πολυτεχνείου συνεχίστηκε για μια δεκαετία τουλάχιστον, έως ότου παγιώσει τις δημοκρατικές κατακτήσεις.

Αυτό το κίνημα εκφράστηκε τα επόμενα χρόνια με όλες τις νεολαιίστικες και εργατικές κινητοποιήσεις που είχαν την 17η Νοέμβρη ως το σύμβολό τους. Γι' αυτό και αυτή η ιδιαιτερότητα του εορτασμού του Πολυτεχνείου, τουλάχιστον για την πρώτη μεταπολιτευτική δεκαετία.

Αποτελούσε ταυτόχρονα μια ημιεπιτρεπόμενη, μέχρι το 1981, και καθιερωμένη στη συνέχεια, εορτή της σπουδάζουσας νεολαίας και μια κινητοποίηση για τη διεύρυνση των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, που ο ελληνικός λαός κατέκτησε σταδιακά μετά την πτώση της δικτατορίας.

Έτσι το Πολυτεχνείο, όλα τα μεταπολιτευτικά χρόνια, αποτέλεσε κυριολεκτικά «συνέχεια» του Πολυτεχνείου του 1973. Και γι' αυτό στις συγκεντρώσεις της 17ης Νοέμβριου σε όλη την Ελλάδα συγκεντρώνονταν εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων και όχι μόνον νέοι.

Δεν πρέπει σήμερα να ξεχνάμε οι παλαιότεροι και να αγνοούν οι νεώτεροι, πως το 1974 η ασφαλιστική κάλυψη των εργατών περιοριζόταν στις μεγάλες πόλεις, ενώ των αγροτών ήταν ανύπαρκτη· δεν υπήρχαν σωματεία στους χώρους εργασίας· η αστυνομία και τα πιστοποιητικά νομιμοφροσύνης έκαναν θραύση· πως ο δάσκαλος και ο καθηγητής αποτελούσαν δικτάτορες στα σχολεία, για να μη μιλήσουμε για τα Πανεπιστήμια.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως οι γυναίκες ήταν θεσμικά «κατώτερες» από τους άνδρες και οι νέοι έως 21 χρονών δεν είχαν το δικαίωμα του εκλέγειν· ενώ ο στρατός λειτουργούσε σαν κάτεργο για τη νεολαία.

Όλες οι αλλαγές που ακολούθησαν πραγματοποιήθηκαν με επίπονους αγώνες και κινητοποιήσεις και το Πολυτεχνείο υπήρξε για πολλά χρόνια το σύμβολό τους.

Το “Δεύτερο” Πολυτεχνείο

Όμως το Πολυτεχνείο είχε και μια δεύτερη όψη. Αποτελούσε μια εξέγερση της ελληνικής νεολαίας, ενταγμένη σε μια παγκόσμια δυναμική, σε ένα παγκόσμιο κίνημα, που, από το Βιετνάμ και την Πολιτιστική Επανάσταση στην Κίνα έως το Παρίσι και το Μπέρκλεϋ, ξεσήκωσε όλο τον κόσμο ή τουλάχιστον τη νεολαία του.

Ένα παγκόσμιο κίνημα που είχε θέσει ως στόχο την ανατροπή του παγκόσμιου ιμπεριαλιστικού καπιταλιστικού συστήματος της ταυτόχρονης υπερκατανάλωσης και της φτώχειας, της οικολογικής καταστροφής, της ανισότητας ανάμεσα σε τρίτο κόσμο και μητροπόλεις, της πολιτισμικής και εθνικής ισοπέδωσης, της μοναξιάς και της αλλοτρίωσης των ανθρώπων.

Ένα κίνημα που γέννησε μια διαφορετική κουλτούρα, από τη μουσική μέχρι την ενδυμασία, από τον τρόπο διασκέδασης μέχρι τα κοινόβια διαβίωσης. Έστω και εάν αυτή η πλευρά του κινήματος του Πολυτεχνείου δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί όπως έγινε στον υπόλοιπο κόσμο, υπήρχε πραγματικά και εκδηλώθηκε τα επόμενα χρόνια με την ανάπτυξη των νεολαιίστικων επαναστατικών οργανώσεων.

Αυτές ήταν εκείνες που έδιναν κάθε φορά τη διαφορετική –αγωνιστική και επαναστατική– διάσταση και στις επετείους του Πολυτεχνείου. Το νόημα αυτής της δεύτερης όψης της εξέγερσης του Πολυτεχνείου παρέμενε και παραμένει ανεκπλήρωτο.

Η ενσωμάτωση και ο αποπροσανατολισμός του κινήματος.

Βέβαια τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1990, θα παρατηρηθεί μια υποχώρηση των επαναστατικών κινήματων σε όλο τον κόσμο με την κυριαρχία της “παγκοσμιοποίησης” και την επιβολή της “Νέας Τάξης” που έχει επιβάλει η μοναδική παγκόσμια υπερδύναμη.

Η απώλεια οραμάτων, η κατάρρευση του παλιού επαναστατικού κινήματος, θα συμβαδίσουν με την ενσωμάτωση των παλιών επαναστατών: το σύμβολο της επανάστασης στην Αμερική, ο Έλντριτζ Κλήβερ των Μαύρων Πανθήρων, θα γίνει υποστηρικτής του Ρήγκαν, ο Κον Μπεντίθ θα υποστηρίξει την εισβολή των Αμερικανών στο Ιράκ και οι Πράσινοι θα γίνουν εταίροι του κυβερνητικού συνασπισμού σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

Στην ίδια την Ελλάδα, η «γενιά του Πολυτεχνείου» θα βρεθεί στην εξουσία σε όλους τους τομείς της ζωής της χώρας. Υπουργοί και μεγαλοδημοσιογράφοι, επιχειρηματίες και διανοούμενοι θα

εξαργυρώσουν ακριβά (ή πολύ φτηνά ίσως;) τα οράματα της επαναστατικής μετατροπής.

Η αλλαγή της παγκόσμιας συγκυρίας θα οδηγήσει σε αποπροσανατολισμό τα επαναστατικά κινήματα. Την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της ενσωμάτωσης των παλιών διεκδικήσεων στο παγκόσμιο κατεστημένο, η διεκδίκηση π.χ. των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, στα χέρια του Κλίντον και της Γερμανίας, γίνεται όπλο για την αποσύνθεση της Γιουγκοσλαβίας, η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ιράκ, πρόσχημα για επέμβαση ώστε να ρέει φτηνό το πετρέλαιο που αρδεύει τις οικονομίες της Δύσης και διογκώνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Σήμερα ο καπιταλισμός διοικείται από την κεντροαριστερά”, από τους παλιούς “εξηνταοκτάρηδες”, που μετέβαλαν τα παλιά αιτήματα των επαναστατικών κινήματων σε προσχήματα για τη συνέχιση της ιμπεριαλιστικής πολιτικής! Και το ίδιο συμβαίνει και στη χώρα μας.

Κατά συνέπεια το παλιό κίνημα βρίσκεται παγιδευμένο ανάμεσα στη Σκύλλα της ενσωμάτωσης και την Χάρυβδη της περιθωριοποίησης. Και ερχόμαστε στα “γεγονότα” που σημαδεύουν τα τελευταία χρόνια τον εορτασμό της επετείου του Πολυτεχνείου, που περιθωριοποιούν και απονευρώνουν τη σύγχρονη αμφισβήτηση.

Η επιμονή σε ξεπερασμένα από την άποψη της συγκυρίας συνθήματα οδηγεί στην περιθωριοποίηση, στο επαναλαμβανόμενο κάψιμο του Πολυτεχνείου, στο κάψιμο της ελληνικής σημαίας, σε επιθέσεις ενάντια σε άψυχα αντικείμενα.

Όλα αυτά γιατί, πλέον, αυτό το “κίνημα” δεν διαθέτει στόχους, ή μάλλον επειδή είναι ιστορικά ξεπερασμένο και δεν μπορεί να αναπροσαρμοστεί με βάση τη σημερινή συγκυρία.

Σήμερα, όταν το κεφάλαιο είναι κοσμοπολιτικό και ο κύριος στόχος του είναι η ισοπέδωση των εθνικών ιδιαιτεροτήτων, το κάψιμο της ελληνικής σημαίας αποτελεί ενέργεια που συμβαδίζει με τα σχέδια και τις επιδιώξεις του κεφαλαίου!

Όταν δίπλα μας στο Κουρδιστάν αναπτύσσεται η ηρωική πάλη ενός λαού για την απελευθέρωσή του, η άρνηση υποστήριξης αυτού του αγώνα, με το πρόσχημα του αντιεθνικισμού, αποτελεί υποστήριξη της Αμερικής, του Ισραήλ και του τουρκικού φασισμού.

Όταν δολοφονείται ο Ισαάκ και ο Σολωμός στην Κύπρο και δεν μεταβάλλεται σε κεντρικό σύνθημα της επετείου του Πολυτεχνείου, τότε σημαίνει πως κάτι σάπιο και αναχρονιστικό υπάρχει στη σημερινή “αμφισβήτηση”.

Γι’ αυτό και περιθωριοποιείται, γιατί είναι έξω από πραγματικά κινήματα και διεκδικήσεις, είναι αιχμάλωτη των συνθημάτων του παρελθόντος, που σήμερα όχι μόνο έχουν απονευρωθεί αλλά έχουν γίνει όπλο στα χέρια των αντιπάλων του κινήματος. Και αρκεί να ρίξουμε μια ματιά στα σημερινά κινήματα για να δούμε ποια είναι η πραγματικότητα.

Οι Παλαιστίνιοι, οι Κούρδοι, οι Ζαπατίστας, οι Ιρλανδοί, οι Βάσκοι, τα υπαρκτά κινήματα της εποχής μας, τι άλλο διεκδικούν αν όχι την αυτοδιάθεση και την ελευθερία. Και όμως η “ελληνική αμφισβήτηση” δεν αγωνίζεται για “την Κύπρο που οι εμπόροι την μισούνε” (Διονύσης Σαββόπουλος), και επειδή δεν διαθέτει στόχο, τα βάζει με τα ντουβάρια.

Σήμερα, η πραγματική αμφισβήτηση είναι η αμφισβήτηση της Νέας Τάξης. Είναι η αμφισβήτηση του κόσμου των διασυνδεδεμένων χρηματιστηρίων, των γιάπηδων που δεν έχουν γλώσσα, τόπο, λαό.

Είναι η αμφισβήτηση εκείνων που μετέβαλαν τα παλιά συνθήματα του Πολυτεχνείου σε όχημα ανάδειξης και κυριαρχίας. Και κάτι τέτοιο σημαίνει, αν θέλουμε να ξαναποκτήσει νόημα και

περιεχόμενο το Πολυτεχνείο, πως, μεθαύριο, κεντρικό σύνθημα ενός νέου κινήματος θα έπρεπε να είναι και πάλι το “Κύπρος, Κουρδιστάν Αιγαίο, Μέτωπο ενιαίο” “Λευτεριά στον Αμπτουλάχ Οτσαλάν”.

Μόνο αν οι νέοι του σήμερα, που ασφυκτιούν μέσα σε έναν κόσμο ανεργίας, κενού και ισοπέδωσης, που δεν δέχονται το κατεστημένο της “γενιάς του Πολυτεχνείου”, που θέλουν να αρνηθούν τον σημερινό άθλιο κόσμο της τηλεόρασης και των ανισοτήτων, ανοίξουν τα μάτια στη σημερινή πραγματικότητα, τότε ίσως μπορεί να ξαναποκτήσει ένα σύγχρονο νόημα η εξέγερση του Πολυτεχνείου και να συνδεθεί με νέες διεκδικήσεις και αγώνες.

Τότε μόνο θα αλλάξει η σημερινή κατάσταση όπου, το Πολυτεχνείο, το “εορτάζουν” κυρίως οι αστυνομικοί που αποκλείουν τους δρόμους της Αθήνας,

Το “68” στη Γαλλία φώναζαν ένα σύνθημα που τότε -σε εμάς τους Έλληνες- φαινόταν λίγο εξτρεμιστικό: “Ανοίξτε τα μάτια και σπάστε την τηλεόραση”. Πόσο αληθινό φαντάζει σήμερα!

15 Νοεμβρίου 1997

Πηγή: [Αρδην - Ρήξη](#)